

Во текот на 1970 година, во изданието на Институтот за национална историја во Скопје, излегоа од печат трите броја на списанието „Гласник“. Публикуваните броеви на ова списание обилуваат со статии, прилози, прикази и рецензии. Сите написи во трите броја разгледуваат поедини прашања од областа на историјата на македонскиот народ и се систематизирани во поодделни рубрики спрема карактерот на тематиката што е опфатена во написите.

Така во бр. 1/1970 година во списанието во рубриката статии и прилози поместени се следниве написи:

„Ленин за Македонија во 1908 и 1912 година“ статија на д-р Манојл Пандевски, во која авторот ги проследува Лениновите опсервации, искажувања и оценки по однос на Македонија во време на вонредно крупните настани на Балканот — Младотурската револуција (1908) и Балканските војни (1912—1913) и во врска со тоа изнесува свои заклучоци.

Во статијата „Создавањето, структурата и компетенциите на македонските црковно-школски општини“, д-р Славко Димевски ги разгледува причините и условите кои довеле до создавањето на автономните институции — македонските црковно-училишни општини во XIX век. Авторот во статијата ја прикажува структурата, компетенциите и организацијата на селските и градските црковно-училишни општини. Во тој контекст е разгледана и улогата на општините во тогаш-

ниот просветен систем во Македонија.

Ристо Поплазаров во статијата: „Великогрчката политика на Кралството Грција спрема Македонија во втората половина на XIX век“, нè запознава со големогрчките завојувачки аспирации и стремежи кон Македонија и нивните методи. Исто така, авторот говори и за активноста и целите на големогрчките вооружени чети во Македонија, како и за договорената согласност на балканските буржоазии за поделбата на Македонија на сфери на влијанија.

Во статијата „Влијанието на одаочувањето на рајата со наметите, avâriz-i divâniye, tekâlif-i'örfiye и tekâlif-i şaqqa врз развојот на процесот на чифличењето во Македонија во XVII век“ — Авдо Суќеска пишува за негативната улога што ја одиграле турските државни намети во Македонија во XVII век во економската и општествената положба на македонските селани, влијаејќи решително врз нивното сведување на голи непосредни производители на туѓа земја — чифчии.

Д-р Александар Матковски во написот: „Уште една Мариовска буна (1688/89 година)“, врз основа на нови оригинални турски документи, нè запознава со уште една досега непозната буна во Македонија во втората половина на XVII век.

Професорот д-р Никола Сотировски во прилогот: „Државно-правниот фактор и неговото значење во создавањето на македонската нација“ го третира прашањето за местото и значењето на второстепе-

ниот државно-правен фактор во процесот на создавањето на современите нации, согледан од аспектот на настанувањето и формирањето на македонската нација.

Професорот **Бранко Бабиќ** во краткиот прилог „**Неуспешен обид на кнез Никола да интервенира во македонското прашање во крајот на 1904 година**“ нè запознава со интересот што го пројавувал црногорскиот кнез Никола за настаните во Македонија кон крајот на 1903 и почетокот на 1904 година.

Во прилогот „**Македонската историја во светлината на унгарската марксистичко-општествена наука**“ — **Ристо Илјовски** дава преглед на авторите и ги анализира нивните трудови во кои се третира историјата на македонскиот народ.

Во рубриката материјали е поместен написот на советската историчарка **Ксенија Л. Струкова** — „**Кон прашањето за социјално-економската положба на Солунскиот санџак во 60-те години на XIX век**“ во кој авторката обработува 16 документи што се наоѓаат во архивите на СССР, всушност извештаи на рускиот конзул во Солун **Е. Паговскиј** од втората половина на 60-те години на XIX век. Документите говорат за аграрните односи во Солунскиот санџак.

Во написот „**Еден трговски договор од 1853 година склучен во Охрид**“ — **Христо Андонов Полјански** прилага оригинален необјавен трговски договор, од 1853 година, кој е посебно значаен за развитокот на македонската трговија од средината на XIX век.

Со содржината на написите посветени на Македонија и Македонците објавени во весникот „Словенска слога“ кој излегувал во Турн —

Северин во Романија, од 5 март до 17 мај 1895 година како весник на словенското население во Романија, нè запознава Сава Јанковичи.

Димитар Димески со „**Прилог кон библиографијата за историјата на македонското национално ослободително движење во поиллинденскиот период — до Хуриетот (1903—1908)**“ ја надополнува празнината која се чувствува од ваков вид на библиографски прегледи.

Во посебната рубрика прикази поместени се извесен број прикази и рецензии на објавени трудови од областа на историската наука за периодот 1969 и 1970 година.

На крајот во овој број на списанието, од **Ристо Поплазаров** поместен е некрологот по повод смртта на професорот — турколог на Универзитетот во Брно (ЧССР) **Јосеф Кабрда**, запознавајќи нè со животот и научната дејност на починатиот историчар.

Двобројот 2—3/1970 година на списанието „Гласник“, исто така, обилува со равни написи.

Така, постојаната рубрика статии и прилози ги содржи следниве написи:

„**Идејата за формирањето на македонскиот литературен јазик**“, од **Благоја Корубин**. Во оваа статија авторот говори за македонската национална и јазична преродба, парадоксалниот третман на Македонија во определени периоди, за заблудите и гледиштата во однос на македонското население и македонскиот јазик како и за израснувањето на македонскиот јазик во литературен, пречките и крајната победа.

Тодор Симовски во прилогот „**Македонското национално прашање низ политиката на КПГ во текот на НОБ**“, нè запознава со ставовите

на КПГ по македонското прашање непосредно пред Втората светска војна и во текот на Народнослободителната борба, реперкусиите и последиците за македонскиот народ во Егејска Македонија.

Во статијата „**Големите сили и Балканот во почетокот на XX век (1900—1914)**“, професорот д-р **Данчо Зографски** го изнесува односот на европските империјалистички сили спрема Балканот, како и за усилбите за претворање на Балканот во аграрно-индустријски додаток на европската индустрија и последиците од тоа; потоа за европско-балканските спротивности како решавачки за решението на источното прашање и судбината на светот во 1914 година.

Д-р **Александар Матковски** во прилогот „**Обидот на епископот Павле од Смедерево да ги отцепи српските епархии од Охридската архиепископија**“, нè запознава со енергичната борба на српското свештенство на чело со епископот Павле, почнувајќи од триесеттите години на XVI век, за отцепување на српските епархии од Охридската архиепископија и со борбата за обнова на Пеќската патријаршија (1557 год.) како и со биографските податоци за епископот Павле.

Со историскиот развој на рударството, фазите низ кои минувал тој развој во време на турското владеење со Македонија одразени во многу појави и настани од општествено-економска и политичка природа во Османското царство, нè запознава д-р **Скендер Ризај**, во написот „**Рударството во Македонија од XV до XVIII век**“.

Со цел да го олесни разбирањето на револуционерните вриења и движења во Македонија во втората половина на XIX век, а посебно од

Илинденскиот период, д-р **Крсте Битоски** со прилогот „**За лихварството во Македонија во втората половина на XIX век**“, нè запознава со димензиите на лихварството и економското упропастување на средните и ситните селски производители, како и последиците од лихварството во развојот на македонското село.

Димитар Димески во прилогот „**Националноослободителното движење во Прилепско во 1903 година**“, говори за придонесот, тешкотиите и слабостите во Прилепско во општата борба за национална слобода на македонскиот народ.

Во прилогот „**За сфаќањето и ставовите на Унгарците по македонското прашање 1903—1918**“, д-р **Арпад Лебл** ги анализира и коментира ставовите на унгарските политичари, публицисти, социолози, историчари — современици на епохата од Илинден до Првата светска војна и др.

Во прилогот „**Македонската историографија за Народноослободителната борба и Револуција на Македонија 1941—1945**“, д-р **Владо А. Ивановски** дава критички осврт на објавената литература од ослободувањето (1944 год.) до 1969 година во СР Македонија.

Во рубриката материјали се поместени написите на **Сава Јанковиќ** под наслов „**Помошта на влашките господари на манастирот Свети Наум кај Охрид**“, во кој авторот нè запознава со една повелба од втората половина на XIX век, а која се однесува на доделувањето помош на манастирот Свети Наум во Охрид по укинувањето на охридската Архиепископија и на д-р **Никола Гавриловиќ**, „**Власите од Македонија во документите на Државната архива во Брашов**“ во кој дава избор на регести од издадените во 1958

во Брaшoв — Романија, две свески каталози на грчки документи од крајот на XVIII и почетокот на XIX век. Во документите се говори за местото и улогата на Власите од Македонија во економскиот живот на Ердељ и Австрија.

Во рубриката мемоари, **Алекос Папананајоту во „Вистината за ударот од грб“** се осврнува на ставот на КПЈ по однос на борбата на демократската армија на Грција (ДАГ) од 1946—1949 година. Авторот ги анализира последиците од необмислениот став на раководството на грчката партија во 1948/1949 година по однос на КПЈ за демократското движење на Грција.

Во постојаната рубрика прикази, се поместени извесен број прикази и рецензии на објавени трудови во текот на 1969 и 1970 година.

На крајот се поместени неколку информации за одржаните собири надвор од Југославија: Научната конференција по повод 25-годишнината на победата над фашистичка Германија, одржана во Москва од 11 до 13 мај 1970 година и Вториот балканолошки конгрес одржан во

Атина од 7 до 13 мај 1970 година, на кои зедао учество и историчари од Македонија со свои забележителни прилози.

Воопшто земено Гласникот на ИНИ во текот на 1970 година 1, 2/3, обилува со разновидни материјали како статии, прикази и др. Тие се однесуваат речиси, на сите периоди од областа на историјата на македонскиот народ, со што сметаме да се изразиме дека спомениот Гласник на ИНИ претставува содржајно списание од доменот на историската наука во СР Македонија. Треба да се одбележи и фактот што во списанието се сретнуваат и нови автори. На тој начин бројот на неговите соработници значително се проширил, што од друга страна и овој факт зборува за изучувањето на историското минато на македонскиот народ и народностите од повеќе истражувачи. Забележително е, исто така, и навременото излегување на списанието во текот на 1970 година, што е ретка појава, во споредба со други списанија.

М. Ј.

ЭТНИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В СТРАНАХ ЗАРУБЕЖНОЙ ЕВРОПЫ,

Москва 1970, Издательство „Наука“, 283 стр.

Појавата на зборникот на трудови на советските учени на тема за етничките процеси во Европа е резултат на сè позасилениот интерес што во последните децении се јавува за овој проблем како кај научните работници така и во средината на пошироката јавност. Зборникот од статии на познатите советски етнологи — европеисти е посетен на 70-годишнината од раѓа-

њето на големиот советски етнолог Сергеј Александрович Токарев кого што авторите го наречуваат: „еден од создателите на советската етнографска наука“. Во него се содржани следниве статии: В. И. Козлов „За динамиката на јазичниот и националниот состав на населението на Белгија“, 9—32; Н. М. Листова „Националниот состав на населението на Швајцарија“, 33—72; Л. В.